

18 MART 1915 ÇANAKKALE ZAFERİ

55. YILDÖNÜMÜ PROGRAMI

Yer: Kadıköy Kız Enstitüsü
Kohferans Salonu

Tarih: 18 Mart 1970
Saat : 14.30

- 1- Açış konuşması ve Saygı Duruşuna Davet(Okul md.N.Bekret)
- 2- Çanakkale Şehitlerine(M.Akıf Ersoy'un şiiri, okuyanlar:
Betül Dönmez, Çiğdem Alptekin, Hülya Topuzoğlu)
- 3- Türk Tarihinde Çanakkale, konuşma, Öğretmen Aydın Oy
- 4- Çanakkale Destanı, şiir, okuyan: Melda Öztürk
- 5- Parçalanan Saat-Kurtulan Kahraman, okuyan: ^{Nesrin Bayındır}~~Tülây Tuncay~~
- 6- İki Mâlenin Hikâyesi, okuyanlar: Orta I-B öğrencileri
- 7- Bedel İsmail, şiir: Okuyan: Melâhat Bozkurt
- 8- Çanakkale Geçilmez, sunan@ Zeynep Cenar

KÜLTÜR VE EDEBİYAT KOLU

Resat Enis Aygen'in «Talkın» hikâyesinin kahramanı da
Çanakkale savaşı gazilerindedir. Bu hikâye Orta III ve
daha yukarı sınıflarda okunabilir.

ÇANAKKALE DESTANI

Bu şiir, Çanakkale savaşlarına katılıp 24/25 Mayıs 1915 gecesi Arıburnu'nda şehit düşen Boyabatlı Ömeroğlu Mustafa'nın üzerinde bulunmuş olan bir destandır.

Rumeli toprağı yuğrulmuş kanla
Ün alınır ancak verilen canla
Herkesin yüreğı çarpıyor şarla

Bugün vatan bizden razı olacak
Nefer şehit, ordu gazi olacak

Düşmanın gür sesli büyük topları
Delik deşik etti toprağı yarı
Korkak Frenkler'in yokmuş hiç ârı

Bugün vatan bizden razı olacak
Nefer şehit, ordu gazi olacak

Çanakkale'yi siz sandınız boştur
Davulun sesi uzaktan hoştur
Saptığınız bu yol bir dik yokuştur

Bugün vatan bizden razı olacak
Nefer şehit, ordu gazi olacak

Arıburnu! Hani toplanın nerde?
Gazilik arzusu var her bir serde
Şehitlik gökteredir, gazilik yerde

Bugün vatan bizden razı olacak
Nefer şehit, ordu gazi olacak.

Arıburnu! Haydi toplar gürlesin
Ey düşman kaçma! Tavşan mı nesin?
Bir hücumda kesildi sesin.

Bugün vatan bizden razı olacak
Nefer şehit, ordu gazi olacak.

Zırhlıların gitti deniz dibine
İlk hücumdan sonra ya bu kaçış ne?
Kaç, durma, girerse fırsat eline

Bugün vatan bizden razı olacak
Nefer şehit, ordu gazi olacak.

Ens. II - B Dış Gıyım
Lilay Lurcay

Çanakkale savaşlarının en dikkate değer olaylarından biri de Atatürk'ün göğsüne bir şarapnel parçasının rastlaması, saatinin parçalanması, kendisinin bir mucize kabilinden ~~en ufak~~ ^{önemli} bir yara bile almadan kurtulmuş olmasıdır. Bu olayı, Anafartalar Kahramanı Mustafa Kemal'in kendi ağzından dinleyelim:

"Gecenin karanlık perdesi tamamen kalkmıştı. Artık hücum ânı idi. Saatime baktım. Dört buçuğa geliyordu. Birkaç dakika sonra, ortalık tamamen ağaracak, ve düşman, askerlerimizi görebilecekti.

Hemen ileri koştum. Firka kumandanına tesadüf ettim. Hücum safının önüne geçtik. Gayet seri ve kısa bir teftiş yaptım. Önünden geçerek yüksek sesle askerlere selâm verdim. Dedim ki:

"Askerler! Karşımızdaki düşmanı mağlûp edeceğimize hiç şüphem yoktur. Fakat siz acele etmeyin. Evvelâ ben ileri gideyim. Siz, ben kırbacımla işaret verdiğim zaman hep birden atılırsınız.! Kumandan ve zabıtlere de işaretime askerlerin dikkatini çekmelerini emrettim. Ondan sonra hücum safının önünde bir yere kadar gidildi ve oradan kırbacımı havaya kaldırarak hücum işaretini verdim."

Bütün askerler, zabıtlar, her şeyi unutmuşlar, bakışlarını, kalplerini verilecek işarete toplamış bulunuyorlardı. Süngüleri ve bir ayakları ileri uzanmış olan askerlerimiz ve onların önünde tabanxalı caları, kılınçları ellerinde zabıtlarımız kırbacımın aşağı inmesiyle âhenkli bir kitle halinde aslanlar gibi bir atılışla saldırdılar. Bir saniye sonra düşman siperleri içinde gökleri kaplayan bir uğultudan başka bir şey işitilmiyordu: Allah, Allah Allah!

Düşman, silâh kullanmaya bile vakit bulamadı. Boğaz boğaza, kahramanca mücadele neticesinde ilk hatta bulunan düşman tamamen mahvedildi.

Conkbayırı tepesi askerlerimizin eline geçtikten sonra düşman karadan ve denizden başlattığı sürekli ve müthiş topçu ateşi ile Conkbayırı'nı cehenneme çevirmişti.

Semadan şarapnel, demir parçaları yağmuru yağıyordu. Büyük çaplı deniz toplarının tam isabetli daneleri yerin içine girdikten sonra patlıyor; yanımızda, kenarımızda büyük çukurlar açıyordu. Bütün Conkbayırı koyu dumanlar ve ateşler içinde kalıyordu. Etrafımız şehit ler ve yaralılarla doluydu.

Muharebe meydanında cereyan eden hali temâşa ederken bir şarapnel parçası göğsümün sağ tarafına çarptı. Cebimde bulunan saati parça parça etti. Vücuduma geçemedi. Yalnız derince bir kan lekesi bıraktı. (Bu saat armasına sonradan, bugünün bir hâtırası olmak üzere Liman Fon Sanders Paşa'ya verdim. O da aile asalet armasını taşıyan kendi saatını bana verdi.)

Seferberliğin ilânından sonra İzmir'den ikimiz de aynı vapurla geldik. Lise hayatında, hukuk tahsilinde, sınıflarda ve derslerde bizi birbirimizden ayırmıyan talih, yedek subay adayı olarak gireceğimiz Harbiye'ye de aynı günde beraber olarak götürüyordu.

Liseden beri devam eden bu arkadaşlık hayatı, birkaç ay sonra ikiye bölündü. Beni İstanbul'daki görevim başında bıraktılar. O, subay üniformasıyla bir takımın başına geçerek Çanakkale'ye gitti.

Ayrılık ikimize de çok keder vermişti. Hanunla beraber, iki dost ömürün beraberliğini bozan bu ayrılığı, sık sık mektuplaşmak üzere ortadan kaldıрмаğa karar vermiştik.

Müsaade ederseniz Münir'in en son mektubunu kısmen nakledeyim:

"Toprak kerevetimden şimdi kalktım. İçinde barındığımız kocaman oyuğun ağzına yaklaşıyor ve dışarıyı gözden geçiriyorum. Nefis bir bahar sabahı. Gecenin sis ve rutubetiyle topraklar ıslak. Gözümün önünde içi İngiliz dolu topraklar. Üstünde sayısız gemilerin dolaştığı mavi ve engin Akdeniz. Ufkun bakır güneşi, vazifesine geç kalmış gibi süratle yükseliyor. İngilizler bu sabah geciktiler. Sabah selâmı yerine geçen top ve tüfek gürültüsünden henüz eser yok."

"Aşağıya iniyor ve toprak peykenin üstüne oturarak sana bu mektubu yazmağa başlıyorum. Karşımda, telefonun yanındaki arkadaşım, kırık masaya dirseklerini dayamış, evrakını hazırlamakla meşgul. Dün gece geç saatlere kadar devam eden toplar ikimizi de yorgun ve uykusuz bıraktı. Oh...Derin ve uzun bir uykuya ne kadar ihtiyaç duyuyorum."

"Birden telefonun haşin sesi duyuldu. Kumandanım beni çağırıyor. Mutlaka vereceği emirleri var. Mektubuma biraz sonra devam ederim."

Münir'in ifadesi o kadar telâşsız ki, insan, bu mektubun bir cepheden değil de Boğziçi'nin bir sakin köşesinden yazılmış olabileceğini düşünüyor.

"Kumandanı gördüm ve geldim. Maalesef mektubuma devam edemeyeceğim. İngilizler faaliyete başladılar. Oooo... Oooo.... Bugünkü ateş pek başka. Etrafta kıyamet kopuyor. Ah, öyle bir uyum var ki..Bir haftadır elbiselerimi çıkarıp uyumak kısmet olmadı. Top yıldırımları kulaklarımı yırtıyor.

Allahısmarladık kardeşim. Kumandanın yanından gelirken yamaçtan kopardığım iki lâleyi, Çanakale hediyesi olarak gönderiyorum. İnşallah yine görüşürüz."

Münir'in bu mektubu yazıldığı tarihten üç hafta sonra, Kızılay hastanelerinden biri vasıtasıyla geldi. Yanında Nihat im, zali ufak bir yaralı tezkeresi vardı:

"Beyefendi, ben Münir'in siper arkadaşıyım. O, vazifesi başında rahmete kavuştu. Ben de hafif yaralandım. ve bu hastaneye kaldırıldım. Şahit düştüğü geceden evvel yazıp da postaya vermeğe vakit bulamadığı mektubunu size gönderiyorum. Merhumun emanetidir."

Kapalı zarfı ve Münir'in mektubunu bir çocuk gibi ağlıyarak okudum. İmzasının yanında solmuş ve kurumuş iki lâle iğnelenmişti. Ah sevgili Münir! Al lâlelerini topladığın o bayırlar içinde kana bulanmış vücudunla sen de bir lâle olup kalmıştın.

Seferberliğin ilânından sonra İzmir'den ikimiz de aynı vapurla geldik. Lise hayatında, hukuk tahsilinde, sınıflarda ve derslerde bizi birbirimizden ayırmıyan talih, yedek subay adayı olarak gireceğimiz Harbiye'ye de aynı günde beraber olarak götürüyordu.

Liseden beri devam eden bu arkadaşlık hayatı, birkaç ay sonra ikiye bölündü. Beni İstanbul'daki görevim başında bıraktılar. O, subay üniformasıyla bir takımın başına geçerek Çanakkale'ye gitti.

Ayrılık ikimize de çok keder vermişti. Hanunla beraber, iki dost ömürün beraberliğini bozan bu ayrılığı, sık sık mektuplaşmak üzere ortadan kaldırımağa karar vermiştik.

Müsaade ederseniz Münir'in en son mektubunu kısmen nakledeyim:

"Toprak kerevetinden şimdi kalktım. İçinde barındığımız kocaman oyugun ağzına yaklaşıyor ve dışarıyı gözden geçiriyorum. Nefis bir bahar sabahı. Gecenin sis ve rutubetiyle topraklar ıslak. Gözümün önünde içi İngiliz dolu topraklar. Üstünde sayısız gemilerin dolaştığı mavi ve engin Akdeniz. Ufkun bakır güneşi, vazifesine geç kalmış gibi süratle yükseliyor. İngilizler bu sabah geciktiler. Sabah selâmı yerine geçen top ve tüfek gürültüsünden henüz eser yok."

"Aşağıya iniyor ve toprak peykenin üstüne oturarak sana bu mektubu yazmağa başlıyorum. Karşımda, telefonun yanındaki arkadaşım, kırık masaya dirseklerini dayamış, evrakını hazırlamakla meşgul. Dün gece geç saatlere kadar devam eden toplar ikimizi de yorgun ve uykusuz bıraktı. Oh...Derin ve uzun bir uykuya ne kadar ihtiyaç duyuyorum."

"Birden telefonun haşin sesi duyuldu. Kumandanım beni çağırıyor. Mutlaka vereceği emirleri var. Mektubuma biraz sonra devam ederim."

Münir'in ifadesi o kadar telâşsız ki, insan, bu mektubun bir cepheden değil de Boğziçi'nin bir sakin köşesinden yazılmış olabileceğini düşünüyor.

"Kumandanı gördüm ve geldim. Maalesef mektubuma devam edemeyeceğim. İngilizler faaliyete başladılar. Oooo... Oooo.... Bugünkü ateş pek başka. Etrafta kıyamet kopuyor. Ah, öyle bir uykum var ki..Bir haftadır elbise-lerimi çıkarıp uyumak kısmet olmadı. Top yıldırımları kulaklarımı yırtıyor.

Allahaısmarladık kardeşim. Kumandanın yanından gelirken yamaçtan kopardığım iki lâleyi, Çanakkale hediyesi olarak gönderiyorum. İnşallah yine görüşürüz."

Münir'in bu mektubu yazıldığı tarihten üç hafta sonra, Kızılay hastanelerinden biri vasıtasıyla geldi. Yanında Nihat im, zalı ufak bir yaralı tezkeresi vardı:

"Beyefendi, ben Münir'in siper arkadaşıyım. O, vazifesi başındarahmete kavuştu. Ben de hafif yaralandım. ve bu hastaneye kaldırıldım. Sâhit düştüğü geceden evvel yazıp da postaya vermeğe vakit bulamadığı mektubunu size gönderiyorum. Merhumun emanetidir."

Kapalı zarfı ve Münir'in mektubunu bir çocuk gibi ağlıyarak okudum. İmzasının yanında solmuş ve kurumuş iki lâle iğnelenmişti. Ah sevgili Münir! Al lâlelerini topladığın o bayırlar içinde kana bulanmış vücudunla sen de bir lâle olup kalmıştın.

Şimdi de Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın yazdığı Çanakkale Destanı adlı kitabından alınan bir şiire kulak verelim. Bu şiirde İsmail Onbaşı'nın kahramanlığı dile geliyor:

BEDEL İSMAIL

2. Tümen 24. Alay 11. Bölükten
(Uşağın Kamer mahallesi halkından),
İsmail Onbaşı,
Bedel İsmail dedikleri hey.
10 Ağustos saldırısı başlamış,
Bedel İsmail dikmiş yine gözlerini ölümün gözlerine.

Kamaşmış ölümün gözleri
Bakamamış İsmail'e hey.
Yaralanmış yaralanmış, git demişler, git demişler geriye,
Savaşın tadını yiğitler anlar,
Yüzbaşı sargı yerine yollamış zorla,
Bacağından da vurulunca hey.
O ne! 10 dakika geçti geçmedi,
Sarmış kuşağı yırtarak yaralarını bir bir,
Toplamış arkalardaki dağınık erleri kovuklardan,
Bedel İsmail yeniden katılmış saldırıya hey.
Yüzbaşı ne etsin bu yiğide,
Dağ ne etsin, bayır ne etsin, maşallah.
Savaş bu, gün biter, gece biter,
Bitmez tükenmez Bedel İsmail hey!

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

Ens. II-B Dış Güçün
Zeynep Cenan

ÇANAKKALE GEÇİLMEZ

Çanakkale savaşları tarihin en büyük ve en kanlı savaşlarından biridir. Bu konuda neler söylenmiş ve neler yazılmıştır. Kısaca onları ele alıyoruz:

Çanakkale müdafaası üç mucizeler muharebesidir. Hâli kurtardı, Maziye kahramanlık ve büyüklüğünü ifade etti. Vatanımızı ebedî bir vatan yaptı." (Sami Paşazade Sezai)

Çanakkale müdafaası bir hayat müdafaasıdır. Bu müdafaanın neticesinde ya kanlı bir ölüm, yahut şanlı bir yaşamak vardı. Yaşamak ise, ancak bu müdafaayı kazanmakla mümkün olacaktı. Türkler, Çanakkale'yi yaşamak için müdafa ettiler."

"Çanakkale müdafaası, bir gençlik müdafaasıdır. Zâbit, küçük zâbit, nefer sıfatıyla orduya katılan binlerce mektebli, fikir ile ahlâkın birleştiği her noktada kudretlerinin azametini ispat etmişlerdir."

(Dar-ül Fünun Müderrisi İsmail
Hakkı Bey)

"Zamanımız fenninin hazırladığı bütün silâhları ellerinden atarak, hasımlarımızla boğaz boğaza döğüşen erlerimizin yanına generaller de katıldılar. Türkler birbiri ardınca, Allah Allah ! haykırışlarıyla hakikaten pek yigitçe saldırdılar., savaştılar. Bizim erlerimiz de , ırkımıza hâs olan sebat ve metânetle döğüştüler ve oldukları yerde canlarını verdiler. Bu boğuşmayı yazı ile tasvir mümkün değildir."

(Çanakkale Cephesi İngiliz Kuvvetleri
Kumandanı Hamilton)

"Türkler bu daracık geçitte sıkı bir savunmaya girişmişlerdi. Canlarını veriyorlar, fakat vatanlarından bir karış toprak vermiyorlardı.

(Winston Çörçil)

Ve tarih en veciz sözünü söylüyor:

ÇANAKKALE GEÇİLMEZ!

ÇANAKKALE GEÇİLMEZ

Çanakkale savaşları tarihin en büyük ve en kanlı savaşlarından biridir. Bu konuda neler söylenmiş ve neler yazılmıştır. Kısaca onları ele alıyoruz:

Çanakkale müdafaası üç mucizeler muharebesidir. Hâli kurtardı, Maziye kahramanlık ve büyüklüğünü iade etti. Vatanımızı ebedî bir vatan yaptı." (Sami Paşazade Sezai)

Çanakkale müdafaası bir hayat müdafaasıdır. Bu müdafaanın neticesinde ya kanlı bir ölüm, yahut şanlı bir yaşamak vardı. Yaşamak ise, ancak bu müdafaayı kazanmakla mümkün olacaktı. Türkler, Çanakkale'yi yaşamak için müdafa ettiler."

"Çanakkale müdafaası, bir gençlik müdafaasıdır. Zâbit, küçük zâbit, nefer sıfatıyla orduya katılan binlerce mektebli, fikir ile ahlâkın birleştiği her noktada kudretlerinin azametini ispat etmişlerdir."

(Dar-ül Fünun Müderrisi İsmail
Hakkı Bey)

"Zamanımız fenninin hazırladığı bütün silâhları ellerinden atarak, hasımlarımızla boğaz boğaza döğüşen erlerimiz yanına generaller de katıldılar. Türkler birbiri ardınca, Allah Allah ! haykırışlarıyla hakikaten pek yiğitçe saldırdılar., savaştılar. Bizim erlerimiz de , ırkımıza hâs olan sebat ve metânetle döğüştüler ve oldukları yerde canlarını verdiler. Bu boğuşmayı yazı ile tasvir mümkün değildir."

(Çanakkale Cephesi İngiliz Kuvvetleri
Kumandanı Hamilton)

"Türkler bu daracık geçitte sıkı bir savunmaya girişmişlerdi. Canlarını veriyorlar, fakat vatanlarından bir karış toprak vermiyorlardı.

(Winston Çörçil)

Ve tarih en veciz sözünü söylüyor:

ÇANAKKALE GEÇİLMEZ!

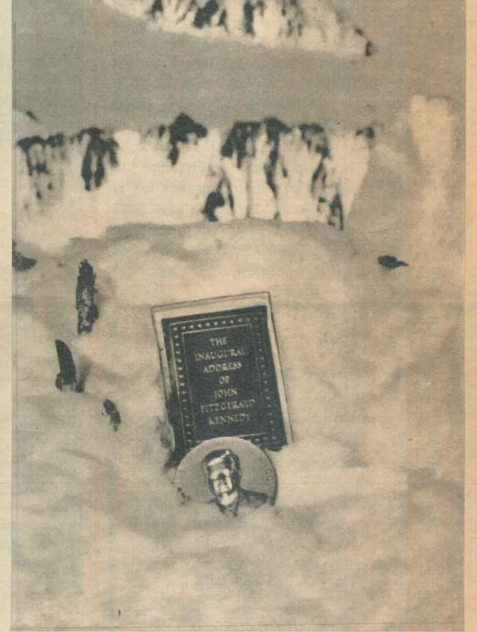

Kennedy

En Zorlu Dağcılarla

Boy Ölçüşecek Gibiydi

Robert Kennedy, kardeşinin ismini taşıyan dağa tırmanırken, tam teçhizatlı bir dağcı gibi giyinmiş ve kendini bu tehlikeli yolculuğa günlerce önceden hazırlamıştı. Büyük bir cesaretle ve gayretle giriştiği işi başarı ile sonuçlandırdı. Zirveye önce Amerikan bayrağını dikti. Sonra kardeşinin hâtrası için karların içine aile armalarını, kardeşine ait üç kravat iğnesini ve bir kitap bıraktı. Yanda Robert Kennedy'yi dağ kıyafetiyle görüyorsunuz. Aşağıda ise zirveye kardeşinin hâtrası için bıraktığı eşyalar.

Öldürülen Amerika Cumhurbaşkanı'nın kardeşi Robert Kennedy, ağabeyinin adını taşıyan ve şimdiye kadar kimsenin çıkmadığı dağın zirvesine tırmanarak, tepeye J. Kennedy'ye ait eşyalar bıraktı.

Mülâzım Tursun (Bayraktar). Mülâzım Tursun'u tanıyacaksınız. Vaktiyle dergimizde onunla bir röportaj yapmıştım. Çanakkale Savaşları esnasında yayınlanmış «Harp Mecmuası» nda da ilk resmi çıkan mâlûl gazilerdendi. Onun yanında Anzac çıkışında ilk karşı duran 7'nci Bölük zâbit vekillerinden Hamdi (Aytuğ), işte kısa boylu, ak bir sakalla yüzü çevrelenmiş, takma ayağı üzerinde sakin etrafı seyretmekte olan 2'nci Taburdan Mehmet (Bilici) ve daha tanımadığım birçokları...

ANZAC'LAR KARAYA ÇIKIYOR...

Karadeniz vapurundan ilkin bir filika, yabancı gazetecilerle, protokol vazifelilerini getirdi. Onlar da hemen yerlerini aldılar.

Biraz sonra, heyecan verici sahnelerin ilki başladı. Vapurdan ayrılan 4 filika dolusu Anzac'lar, 50 yıl evvelinin o dehşet ve ölüm yağdırıcı şartları olmamasına rağmen, eminim ki yeniden duyulmuş fevkalâde heyecan içinde sembolik çıkarmayı yaptılar!...

Karaya ayak bastıkları zaman, mümkün olduğu kadar serin kanlı görünmek için kendilerini zorladıkları görülmüyordu. İskelenin başında, saf nizamında durdular.

Kendilerine, ilk filikada getirilen, bizlere dağıtacakları armağan paketleri birer birer verildi. Bunlardan bir tanesi, iğne - rozetti. «Koala» dedikleri ve yalnız Avustralya'da yetişen kedi büyüklüğünde bir ayı benzeri ki, onların yeryüzünde temsilcisidir.

Bizim Çanakkale Mâlûl Gazileri ile, Anzac muhariplerinden müteşkil iki saf karşılaştıkları zaman, taraflar bir an durakladılar. Sonra, hepsi göz göze geldi. Daha sonra, sanki yıllar yılı birbirlerini görememekten ötürü, birikmiş bir hasretle öylesine kucaklaşıp, el sıkıştılar...

ben de peşinden geleceğim, sevgilim,» diye fısıldıyordu.

Çanakkale savaşlarının 50. yılı dönümünde yapılacak tören için Yeni Zelanda'dan Çanakkale'ye gelen Anzac heyeti arasında bulunan 75 yaşındaki eski hemşire Miss Mable Crook, birden kendini yarım asır öncesinin hayallerine kaptırmıştı. O zamanlar ölümü, harbin dehşetini düşünemeyecek kadar genç ve enerji dolu bir insandı. Nişanlısının peşinden gönüllü hemşire olarak Gelibolu'ya gelmiş, yaralılarla dolup taşan hastanede gençlik yıllarının en güzel devresini geçirmişti. Genç kız, delicesine sevdiği nişanlısının, Çanakkale'den Fransa'ya gönderilmesi üzerine Fransa'ya gitmek için teşebbüse geçmiş, fakat Gelibolu'dan ayrılamamıştı. Ve sonra günlerden bir gün, ona nişanlısının öldüğünü haber vermişlerdi.

Artık o günler çok gerilerde kalmıştı. Kendisi de 25 yaşında bir genç kız değil, 75 yaşında bir ihtiyarcıktı. Harp çoktan bitmiş, eski günler geride kalmış, fakat o, hâtıralarını unutmamış ve hiç evlenmemişti.

Hemşire Mable Crook, kendini çabuk topladı. Gelibolu rıhtımında yürürken acı hâtıraları zihninden silip, çevresindekilere gülerken baktı. Burada çok acı günler geçirmiş, bir defasında yaralanmış, fakat Türkler'i mert insanlar olarak tanıyordu. Etrafını saran Türk gazetecilerine de «Daha genç olsaydım, çok sevdiğim mesleğime Türkiye'de devam etmek isterdim. İyi kalpli Türkler'in yanında olmak bana büyük sevinç verecekti. Elli yıl sonra memleketinize gelmek beni son derece heyecanlandırdı» dedi.

ANZAK KOYU — Çanakkale Savaşlarında bu koy önemli idi. Düşman, ancak bu yamaçlarda bir süre barınabilmişti.

ARIBURNU VE MORTO KOYU — Şimdi Arıburnu kıyılarında, o müthiş mücadeleden sadece gemi artıkları kalmış (üstte). Düşmanın kurduğu ve bizzat Morto Koyu (Ölüm Koyu) adını verdiği girinti de şimdi sessiz (altta).

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-267/2

Kongrenin toplandığı salonda Emir Faysal'ın konuşmasını yaptığı başkanlık divanı.

YAPICI KONUŞMA

Kıbrıs konusunda tezimizin samimî bir şekilde desteklenmesi kararını alan kongrenin toplandığı Mekke şehrinde kongreye katılan Müslüman devletlerin delegasyonları şerefine Suudi Arabistan Emiri Faysal tarafından verilen ziyafet de, bu dostluğun ilk adımları sırasında, aradaki sıcak samimiyeti takviye eden bir olay olmuştur.

Yemekte bir konuşma yapan Emir Faysal, kongreye katılan bütün delegasyonlara «Hoş geldiniz» demiş, ayrıca çalışmalarını için de hepsine teşekkür etmiştir.

Emir Faysal'ın kısa, fakat öz lü konuşması, bütün delegasyonlar tarafından takdirle karşılanmıştır.

DOST AFRIKALILAR

Ayrıca Afrika'da bağımsızlıklarına yakın bir geçmişte kavuşmuş olan Müslüman devletlerin, özellikle Nijerya, Somali, Mali ve Gana'lının Kıbrıs konusuna karşı gösterdikleri ilgi ve verdikleri önem, son derece ilgi çekiciydi. Bu yakın alâkanın kökünde, bir dost ve kardeş belledikleri ülkeye, yani Türkiye'ye yararlı olmanın samimî ve sıcak çabasını sezmemek mümkün değildir.

MUHEŞEM ZİYAFETİ

Öte yandan Emir Faysal'ın verdiği ziyafetin, ülkesinin şöhretine lâyık olduğu da belirtilebilir.

Kongreye katılan delegelerden başka, çalışmaları takip eden çeşitli milletlere mensup gazetecilerin ve bütün kordiplomatların de hazır bulunduğu ve bir kasrın bahçesinde verilen ziyafette, sofrada her çeşit yiyeceğin bulunduğunu söylemek gerek. Özellikle büyük siniler içinde ikram edilen, üstü nar gibi koyun butları ile bezemmiş pilâv ve çeşit çeşit meyvalar, bu zengin sofranın en cazip tarafını teşkil etmiştir.

HAYIRLI BAŞLANGIÇ

Ziyafetin diğer özelliği de, İslâm yasalarına uygun olarak, içki ve sigara bulunmamasıydı. Buna mukabil meyva ve içme sularının, şerbetlerin bolluğu ve nefaseti, üzerinde tartışılmayacak kadar mükemmeldi.

İşte 6. İslâm Kongresi böyle dost ve sıcak bir atmosfer içinde çalışmalarını tamamladı, neticede bütün Türkiye'yi ilgilendiren Kıbrıs konusunda, oy birliği ile tezimizi desteklemeyi kararlaştırdı.

Önce de belirttiğimiz gibi, bu hayırlı adımın İslâm âleminin istikbal için iyi bir başlangıç olması, hepimizin candan dilediğidir.

Sohbet
KÖŞESİ

BİR İRRADE HASTALIĞI

HER şeyden şikâyetçi olan insanlar çoktur, ama kendisinden şikâyetçi olana az raslanır. Kendini beğenenler sık sık görüldüğü halde kendini beğenmeyenlere az raslandığı gibi. Fakat hemen söylemek lâzımdır ki kendini beğenmişlik bir meziyet değil, bir kusurdur; insanı olduğu yerde durduran, düzelmeye meydan bırakmayan bir kusur. Buna karşılık, kendini beğenmemek bir meziyettir ve bu hal insanı, beğenmediği taraflarını düzeltmeye doğru götürür.

Geçen hafta bana mektup gönderen okuyucularım arasında kendisinden şikâyetçi olan bir genç rasladım. Bu gencin kendisinde beğenmediği, şikâyetçi olduğu taraf şu: «Her zaman üzerime aldığım işleri vaktinde bitiremem. Bu bir hastalıktır bende. Belki de zamana uyumama hastalığı. İşin başında, kendi kendime: «Daha çok zaman var!» diyerek yavaşta alırım. Sonunda, ne kadar hızlanırsam hızlanayım yapacağım işi vaktinde başaramam, geç kalmış olurum. Siz ne dersiniz? İşlerimi zamanında başaramıyacağım için nasıl bir tedavi yolu seçeyim? Cevabınızı sabırsızlıkla bekliyorum» diyor.

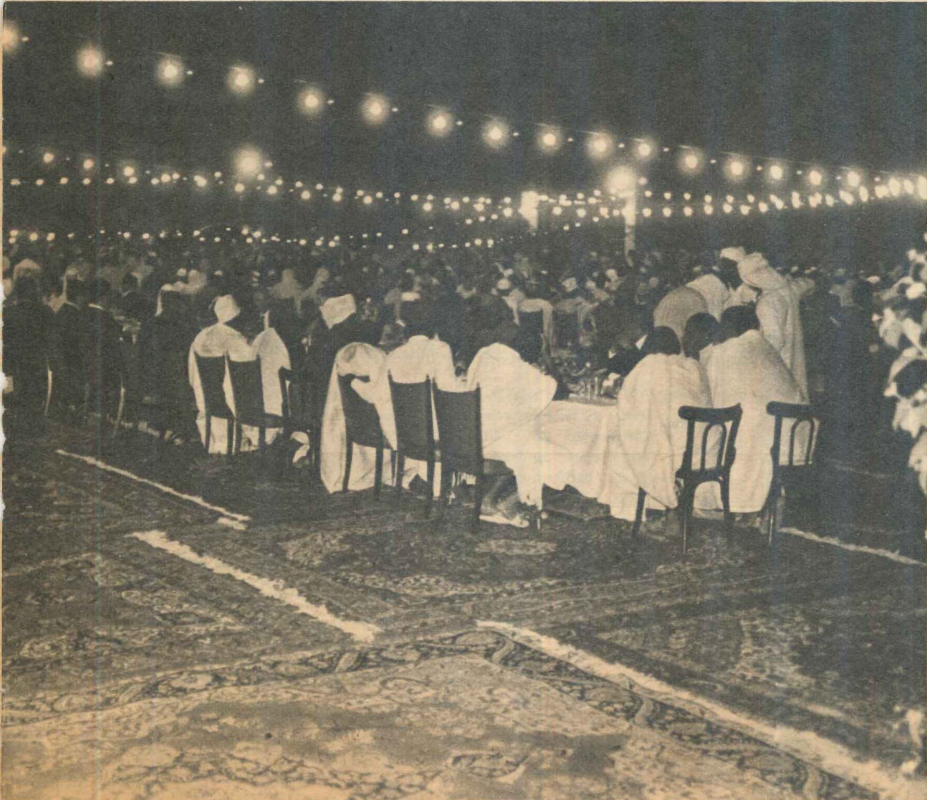
Buna bence «Zamana uyumama hastalığı» diye yeni bir isim takmaya lüzum yoktur. Eskiden beri var olan ve bilhassa bizim insanımızda çok raslanan bu hastalığın adı konmuştu. Buna «İhmalcilik» derler. Bugünün işini yarına bırakanlar hep bu hastalıktan mustarıptirler. Bir yılda bütün mekteplerde sınıfta kalan binlerce, belki de yüz binlerce öğrencinin yüzde doksan dokuzu ihmalcidir. «Nasıl olsa çalışır, yaparım» der, geç kalır ve yapamazlar.

Ihmalci; zekâsına, kabiliyetine lüzumundan fazla güvenir. Nasıl olsa yapar, sanır. «Bir çalışmaya oturayım, herkesin on günde yaptığını ben iki günde başarırım» der ve herkesin on günde yapabileceğini iki günde yapamayacağını önceden kestiremediği için, başarısızlığa uğur. Kumarcının mütemediyen para kaybetmesi gibi, ihmalci de boyuna zaman kaybeder ve giden zaman gelmemek üzere gitmiş olduğu için, bu zamanı tekrar kazanması mümkün olmaz. Kendini beğenmek nasıl bir kusursa, kendine fazla güvenmek de bir kusurdur; insanı ihmalciliğe sürükler; yapabileceği şeyleri bile yapamayan bir zavallı haline getirir.

Halbuki ihmalci aslında bir beceriksiz değildir. Gücünün, kuvvetinin yeteceği her şeyi yapabilecek bir insandır. Zaten bu gücün ve kuvvetin farkında olması onu ihmalciliğe götürür. Bundan da çok iyi anlaşılabilir ki ihmalci gücünü ve kudretini, kendi kabiliyet ve istidadını mübalâğâ etmiş, gözünde büyütmüş bir kimsedir. Tedavi etmek lâzımsa bunu tedavi etmek; eğer bu bir hastalık ise kendine, farkında olmadan, fazla kıymet biçmiş olmanın verdiği zararı önleyecek ilâcı bulmak lâzımdır.

Ben bir hekim olmadığımın reçete yazmak elimden gelmez. Ama bir insan olduğum için bu genç okuyucunun başına gelen zaman zaman benim de başıma gelmiş, ihmalcilik ettiğim olmuş, cezasını da çekmişimdir. Bu yüzden biliyorum ki ihmalcilik eğer bir hastalıksa bunun tedavisi, bütün hastalıklar gibi teşhisler sonra başlar. Bereket versin, okuyucum hastalığını teşhis etmiştir. Onun için tedavisine de geçebilecektir. Bir işe başlarken «Daha çok zaman var» dediği anda kendisini yakalar ve işe girerse, yani bu iradeyi gösterebilirse, ihmalciliğini yenmiş olur. Ama bu iradeyi gösteremediği, kendini koyvermekte devam ettiği müddetçe bir ihmalci olarak kalacaktır. Çünkü ihmalcilik bir irade hastalığıdır.

SEVKET RADO

İKİ DOST — 50 yıl sonra, Sidney'den P. L. Adams ile Gazi Mehmet Bilici, böyle kucaklaştılar ve böyle gezindiler.

Savaş, mert ve cesur insanların harcıdır. Çanakkale Muharebelerinde kader karşımıza bu kıratıda, seviyeli bir düşman çıkardı: Anzac'lar!... Aşağıdaki yazıda bu tarihî çatışmadan tam 50 yıl sonra asîl düşmanımızın aynı kıyılarda bu defa dost olarak karşılaşmasının hikâyesini okuyacaksınız.

TDVISAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-267/2

SAAT 24, cumartesiye pazara bağlayan gecenin sınır çizgisi üzerindeyiz. Gök yıldızlı, deniz durgun; çıt yok ortalıkta... Yalnız çok hafiften esen rüzgârın yelpazesi insanın yüzüne belli belirsiz bir serinlik üflüyor. Arkamda, çook yukarlarda İsfenkstepe... Karanlıkların içinde, art ayakları üzerine dikilmiş bir hayal canavarı gibi ürperti veriyor insana... Uçsuz karanlıklar ve kır âleminin bir kenarında, unutulmuş gibiyim...

Kıydan az içerlek bir yerde, büyücek kayalardan birinin üzerine oturuyorum. Sağ tarafımda Balıkçıdamları denilen sahil uzanıyor. Sol tarafımda, ileride Arıburnu... İsfenkstepe'den gelip, aşağılarda sinmiş bir kaplanın sırt oyuklarının resmini çizistirerek, başı birden denize giriyor!...

Hayalhanemde 50 yıl evvelinin olayları peş peşe sıralanmış. Beni öylesine etkilemiş. Düşünce perdemin üzerinde büyük Mehmet Akif'in o ölümsüz mısraları geçiyor:

Şiltlerini alan Anzac'lar, Türk muharip arkadaşlarıyla beraber yürüyüş yaptılar.

«Şu Boğaz harbi nedir? Var mı ki dünyada eşi?»

50 YIL SONRAKI ÇIKIŞI — Saat sabahın 5'i... Bu defa bir düşman olarak değil, dostça gelmenin huzuru içinde, sembolik çıkarmayı yapacak olan 4 filika dolusu eski Anzac muharibi, kendilerini getiren Karadeniz vapurundan ayrıldılar. Kıyıda, yıllar önceki üslerine yakın bir yerde, istihkâm birliklerimizin kurduğu iskeleye çıktılar.

Hayat s. 19 6 Mayıs 1965

Eski Düşmanları Çanakkale'de Kucakladık

TDVISAM
Kütüphanesi Arşivi
No 089-267/2

RÖPORTAJ: TURGUT ETİNGÜ — FOTOĞRAFLAR: ARA GÜLER - KUTLU ERTUNA

Yıl 1915. Günlerden pazar; ni-
sanın 25'i... Sabahın erken saat-
lerinde başlayan çıkarma hare-
keti, bir süre sonra olduğu yer-
de çakılıp kaldı. Ve tarihin en
kanlı savunmalarından biri de,
burada başlayıp, gene burada
bitti. 250 000 Türk şehidinin
kanlarıyla sulanan bu toprak-
larda, onların hâtıralarına dikil-
miş «Şehitler Anıtı», Hisarlık-
tepe'de yükseliyor. Dolayların-
da ise hâlâ gemi leşleri ve o
muazzam çıkarmadan artakalan,
dağılmış enkaz yığınları var!

1915 HÂTIRASI — Kabalıklı, burma bıyıklı, pulat yapılı bu «Mehmet»
leri, öyle sanıyoruz ki, dostları Anzac'lar ilkin bu kıyafetleriyle tanıdılar...

En kesif orduların yükleniyor dördü
beşi,

— Tepeden yol bularak geçmek için
Marmara'ya —
Kaç donanmayla sarılmış ufak bir
karaya,

Eski Dünya, Yeni Dünya, bütün ak-
vâm-ı beşer.

Kaynıyor kum gibi... Maşher mi, ha-
kikat maşher.

Yedi iklimi cihanın duruyor karşında;
Avustralya'yla beraber bakıyorsun:
Kanada!

ÇANAKKALE CEPHESİNDE
YENİ BİR ŞEY YOK

Biraz sonra, saat ilerleyecek. 50 yıl
evvelinin düşmanlarından hayatta kala-
bilmiş Anzac'lar gene çıkarma yapacak-
lar bu kıyılara. Bizimkiler de onları
karşılacak. Ama bir farkla: İki taraf
düşman değil, dost olarak birbirlerini
kucaklayacak...

Bu Anzac kelimesi nereden gelir?
Kimdir bunlar?

Anzac deyimi, New Zeland Army
Corps kelimelerinin kısaltılmışıdır. 18
mart 1915'te Çanakkale'yi denizden ge-
çemeyen Müttefiklerin, bu teşebbüsü ka-

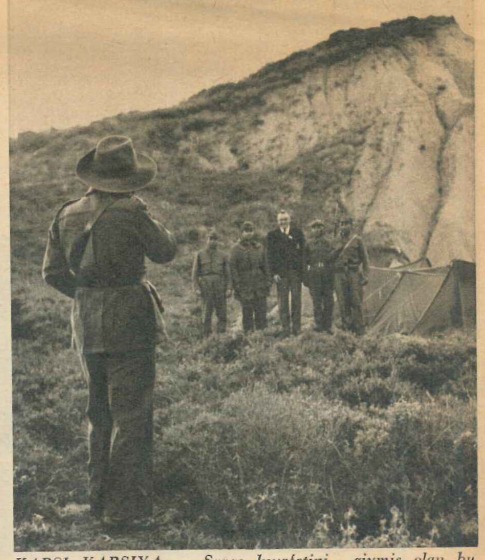

HÂTIRA — Anzac'lerden bazıları, sahilden çakıl topladılar, birer avuç da toprak alıp, götürdüler. Çanakkale, onların hâtırasında böylesine yer etmişti.

BERABER — Anzac'lara ilk karşı çıkan birlik subaylarından Hamdi (Aytuğ) ile, Anzac çavuşu Mac Vincent, baş başa...

KARŞI KARŞIYA — Savaş kıyafetini giymiş olan bu Anzac askeri, Türk nöbetçi erlerine raslayınca, onları selâmladı. Sonra da kucakladı ve filmlerini çekti...

radan tekrarlamaları sırasında, kendi saflarına aldıkları Avustralya ve Yeni Zelanda birliklerinin tümüne verilmiş bu isim.

Tipki böyle, ilik, yıldızlı bir 25 nisan sabahı saat 4.30 sıralarında, Arıburnu'na çıkarılan düşman kolordusunun esasını, Hintliler ve Anzac'lar teşkil ediyordu. Tesadüf bu ya, tipki böyle bir pazar sabahı 4 ayrı yerden topraklarımıza ayak bastılar. Onların saflarını 40 000 kişi doldurmuştu. Karşılarında biz, tamam 2 000 kişiydik. Ateş kudretleri ise, en azından bizim on mislimizdi. Çıkışla-

rından sonra ancak iki yerde tutunabildiler. Ve ancak 4 km. lik bir ilerleme ile Kocaçimen önünde mihlanıp kaldılar. Kalış, o kalış! Çünkü, daha dünyanın henüz tanımadığı o yüce kahraman Mustafa Kemal'in meşhur 57'nci Alayı karşılarına çıktı. Talih, bu toprakların harimi ismetinde, Anzac'lara ancak bu kadar güldü. Çok uzaklardan, deniz aşırı ülkelerden gelen bu en mert ve en kahraman düşman, karaya çıkıncaya kadar Türkleri hiç tanıyamıyordu. Ve bu savaşa da gönüllü katılmıştı!... Fakat, mutsuz bir tanışmadan sonra, Anzac'lar

çıkışlarındaki arkadaşlarının dörtte üçünden fazlasını bu topraklarda bırakıp, ayrıldılar...

BİZİMKİLER GELDİ!

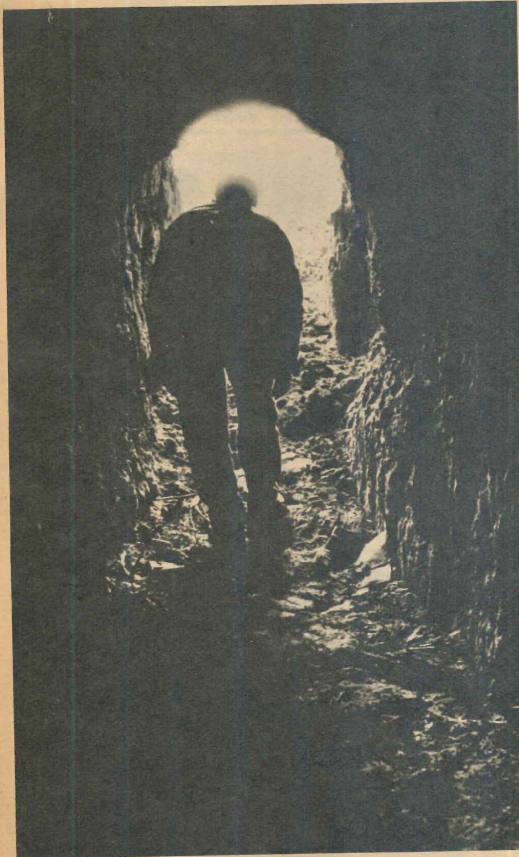
Ay, yarım yüzünü İsfenkstepe'nin önünden gösterdi. Artık ortaklık işiyor. Az evvel, bizim karşılayıcıları taşıyan cipler ve kamyonetlerin konvoyu geldi. Anzac'ları getiren Karadeniz vapuru da, sabahın sislerini yarıp, çıkış yerine yakın gelip, durdu.

Yabancı gazete muhabirleri, film çekicileri hummalı bir çaba gösteriyor. Ki-

mi, kamerasına hâkim bir nokta arıyor, kimi, çıkışı en iyi tesbit edecek bir yer bulabilmek ümidi içinde, kıyı boyunca arşınıyor...

Bizim, Çanakkale badiresinden sağ çıkmış «MÂİÖL Gaziler» imize bakıyoruz.

Zaman onların omuzlarına iyiden iyiye çökmüş. İhtiyarlamışlar. Gene mütevazı, gene mütevekkil; sanki bu destan hayatını yaşayanlar onlar değil! Oylesine çekimser duruyorlar. İşte Orjeneral Salâhattin Selışık, onun az ötesinde, bir kolunu Seddülbahir'de bırakmış

YERALTI YOLU — Burası, yeraltındaki deponun yoludur. Tahliye sırasında, yalnız bu kesimde düşman 200 000 porşyonluk kumanyayı imha etmiş.

SEDDÜLBAHİR'DE — Üzerini toprak ha örttü, ha örtecek. Eğreltiotları da öylesine. Oysa, bir zamanlar Seddülbahir'de gürleyen bu topun salvosu, kim bilir ne dehşet ve korku verici idi?

ÇANAKKALE HARBİNİN

GÜZEL HEMŞİRESİ

ŞİMDİ TAM 75 YAŞINDA

KOLLARINI küpeşteye dayamış, beyaz köpüklü kurşuni renkli dalgaları seyrediyordu. Bir ara, köpüklerin arasında bir delikanlının hayali canlanır gibi oldu.

Genç adam: «Evlence tarihimizi gıciktirmek zorundayız, sevgilim,» diyordu. «Beni uzaklara, çok uzaklara harbe gönderiyorlar. Bekleyeceğine söz ver.»

Dalgaların arasında bu defa da bir başka hayal belirmişti. Bu, sarışın, hayat dolu bir genç kızın hayaliydi. Erkeğin kulağına: «Sen nereye gidersen,